

Fehmiye Ceren AKÇABAY
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı

HUKUK ELİYLE
TALİM VE TERBİYE
Toplumsal Değişme ve Hukuk İlişkisi Çerçevesinde
ZORUNLU EĞİTİM

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

Toplumsal Değişme ve Hukuk İlişkisinde Temel Kavramlar

I. Toplum ve Kültür	9
A. Toplum Kavramı	9
B. Toplum ve Kültür İlişkisi.....	12
C. Toplumsal Kurumlar	21
II. Toplumsal Değişme	25
A. Terminoloji Sorunu	27
B. Toplumsal Değişme ve Kültürel Değişme.....	35
C. Toplumsal Değişme Faktörleri.....	38
D. Toplumsal Değişme Kuramları.....	41
E. Toplumsal Değişme Türleri.....	47
1. Serbest Değişme	49
2. Zorlama Değişme.....	51

F. Toplum Mühendisliği	53
G. Bir Toplumsal Değişme Şekli Olarak Modernleşme	59
III. Toplum ve Hukuk.....	68
A. Hukuk Kavramına İlişkin Tartışmalar	70
1. Hukuk Felsefesi Açısından Hukuk Kavramı	71
2. Hukuk Sosyolojisi Açısından Hukuk Kavramı ...	73
a. Devlet Düzeni Olarak Hukuk Yaklaşımı	75
b. Hukuki Plüralizm Yaklaşımı	76
c. Kurumsal Yaklaşımlar.....	79
(1) Yaptırım Olarak Hukuk	79
(2) Uyuşmazlık Çözümü Olarak Hukuk.....	81
(3) Öğreti Olarak Hukuk	82
B. Toplumsal İşlevleri Açısından Hukuk Kavramı.....	83
1. Toplumsal Kontrol ve Hukuk.....	83
2. Toplumsal Kurallar ve Hukuk Kuralları.....	89
3. Hukukun Toplumsal İşlevleri.....	97
4. Modern Hukuk	102

İkinci Bölüm

Toplumsal Değişme, Hukuk ve Zorunlu Eğitim İlişkisi

I. Toplumsal Değişme ve Hukuk.....	111
A. Toplumsal Değişme Kuramları ve Hukuk	112
1. Durkheim'a Göre Toplumsal Değişme ve Hukuk	113
2. Marx'a Göre Toplumsal Değişme ve Hukuk.....	116
3. Weber'e Göre Toplumsal Değişme ve Hukuk... 120	
B. Sosyolojik Bir Değerlendirme Işığında Toplumsal Değişme ve Hukuk.....	123
1. Toplumsal Bir Gerçeklik Olarak Hukuk.....	123

2. Toplumsal Değişme ve Hukuk Arasındaki Karşılıklı İlişki	127
3. Hukuki Değişmenin Nedeni Olarak Toplumsal Değişme	130
4. Toplumsal Değişme Aracı Olarak Hukuk	133
5. Toplumsal Değişme Yaratmada Hukukun Üstünlükleri.....	138
a. Meşru Otorite.....	139
b. Hukukun Bağlayıcılık Gücü	142
c. Yaptırım.....	144
6. Toplumsal Değişme Yaratmada Hukukun Sınırlılıkları	146
7. Toplumsal Değişme Aracı Olarak Hukukun Etkinliği.....	151
8. Hukukun Toplumsal Değişme Yaratma Şekilleri.....	155
a. Model Olarak Hukuk	157
b. Program Olarak Hukuk	159
(1) Uluslaşma.....	161
(2) Modernleşme	164
(3) Sekülerleşme	166
(4) Muhafazakarlık.....	170
(5) Liberalleşme	172
(6) Mobilizasyon	173
II. Toplumsal Değişme, Modernleşme ve Zorunlu Eğitim	175
A. Toplumsal Değişme ve Eğitim İlişkisi.....	178
1. Yeniden Yapılanmacı Görüşe Göre Toplumsal Değişme ve Eğitim	180
2. Çatışmacı Görüşe Göre Toplumsal Değişme ve Eğitim	181
3. Yeni Marksist Görüşe Göre Toplumsal Değişme ve Eğitim.....	186
4. John Dewey'e Göre Toplumsal Değişme ve Eğitim.....	188

B. Modernleşme ve Eğitim İlişkisi.....	192
C. Modernleşme Sürecinde Zorunlu Eğitimin Rolü ..	196
1. Modern Eğitim Sisteminin Gelişimi ve Zorunlu Eğitim.....	196
2. Zorunlu Eğitimin Modernleşme Üzerindeki Etkisi.....	204
a. Zorunlu Eğitim ve Ekonomi.....	205
b. Zorunlu Eğitim ve Toplumsal İlişkiler.....	207
c. Zorunlu Eğitim ve Politika	208

Üçüncü Bölüm

Toplumsal Değişme ve Hukuk İlişkisi Çerçevesinde Türkiye’de Zorunlu Eğitim

I. Türkiye’de Toplumsal Değişme ve Modernleşme	215
A. Osmanlı’da Modernleşme.....	217
B. Osmanlı Modernleşmesinin Yarattığı Düşünce Akımları	227
C. Türkiye Cumhuriyeti ve Modernleşme	232
D. Türkiye Modernleşmesinin Kapsamına ve Yöntemine İlişkin Tartışmalar.....	242
E. Ulusal Kimliğin İnşası ve Türkiye’nin Modernleşme Sürecinde Eğitimin Yeri.....	249
II. Türkiye’nin Modernleşme Sürecinde Zorunlu Eğitim ve Hukuk	259
A. Osmanlı’da Zorunlu Eğitim ve Hukuk.....	260
B. Cumhuriyet Döneminde Zorunlu Eğitim ve Hukuk	271
1. Tek Partili Yıllar.....	273
2. 1960 Sonrası Dönem	282
3. 1971 Sonrası Dönem	286
4. 1980 Sonrası Dönem	291

5. 1990'lerden Günümüze	300
6. Yargı Kararlarında Zorunlu Eğitim	316
SONUÇ	349
KAYNAKÇA	359